אישים באגרות הראי"ה

הרב חיים טשרנוביץ ('רב צעיר'), אודסה

רב מטעם באודסה וראש "הישיבה" שם, סופר עברי בשם העט "רב צעיר" · 1870–1949

1 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

חיים טשרנוביץ נולד בשנת 1870 בסורז' שליד ויטבסק. למד בכולל הפרושים בקובנה, בחסותו של רבי יצחק אלחנן ספקטור. בשנת 1897 עבר לאודסה לכהן כרב מטעם השלטונות, התקרב לחוג של אחד העם, ופרסם ב"השילוח" בשם "רב צעיר". בשנת 1902 הקים באודסה קבוצת תלמידים ששילבה תורה וציונות, והיא הייתה לגרעין של "הישיבה" באודסה, שבראשה עמד עד שנת 1911. אחר כך למד באוניברסיטאות בגרמניה. נפטר ב-15 במאי 1949.

הרב קוק על הרב חיים טשרנוביץ

באלול תר"ע (1910) הודה לו הרב קוק על עזרתו לישיבה. הרב קוק כתב שדרכו להתרחק ממלחמות: "הצד החיצוני של העולם הוא מלא מלחמות' אבל הפנימיות שלו היא מלאה שקט והרמוניה", אבל אם יעמדו נגדו מפריעים, לא ייסוג. על הדיבור העברי כתב שהוא משתדל שהכול יילמד בעברית, כי הנשמה הלאומית פועמת בבני התורה, אבל המורה לגמרא עדיין אינו יכול להתבטא בלי יידיש (כרך א', אגרת שכה).

האגרות

כרך א', אגרת שכה: בד' באלול תר"ע, מיפו: תודה על עזרתו לישיבה; על ההתרחקות ממלחמות, ועל הדיבור העברי בלימוד.

"אמת הדבר, שהצד החיצוני של העולם הוא מלא מלחמות, אבל הפנימיות שלו היא מלאה שקט והרמוניה"

נוסח האגרות

1 האגרות שבהן נזכר הרב חיים טשרנוביץ, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת שכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' אלול תר"ע - יפו **נמען:** הרב חיים טשרנוביץ ('רב צעירי'), אודסה

הרב קוק מודה על העזרה לישיבה. הרב קוק מתרחק ממלחמות, כי פנימיות העולם מלאה שקט והרמוניה, אבל לא ייסוג מפני מפריעים. בעניין הדיבור העברי: הרב קוק משתדל שהכול יילמד בעברית, לא רק כדי שלא יצחקו, אלא כי הנשמה הלאומית פועמת בבני תורה, ולכן יש להחיות את השפה יחד עם העם. עם זאת, המורה לגמרא אינו יכול עדיין לבטא את עצמו בלי יידיש. ב'תחכמוני' הצליח הדבר בהדרגה, ותלמידים ספרדים יכריחו את הדיבור העברי.

עיקרי הדברים

- תודה על תמיכה בישיבה.
- שלום מול מלחמה.
- תחיית השפה העברית גם בלימוד התורה.
- ההדרגה בהנהגת העברית.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ד' אלול תרע"ן.

לכבוד ידידי הרה"ג[4] החכם המפורסם רב פעלים מוהר"ח[5] טשרנוביץ שליט"א[6], רב באדעסא יצ"ו[7], שלו'[8] וברכה וכוח"ט[9].

בשמחת לב קבלתי את מכתבו היקר, ואפריון אמטי למר על עזרתו החביבה לטובת הישיבה.

והנה ע"ד[10] התכוננות לעבודה, אין מה לדבר: רבה וגדולה היא העבודה, ומוכרחים אנו להחמש במרץ רב לעבוד ולמשא. אכן מה שנוגע למלחמה, דרכי הוא מעולם להיות מתרחק מתגרת מלחמה וכמה דברים הנני מוותר עליהם מפני אהבת השלו'[11]. אמת הדבר, שהצד החיצוני של העולם הוא מלא מלחמות, אבל הפנימיות שלו היא מלאה שקט והרמוניה, ואנו צריכים תמיד להעמיק ולחדור לתוכיותם של הדברים, כמנהג ישראל לומר "שקר החן" וגו'[12], באותה השעה עצמה שיופי הבית נוצץ בכל הדרו, בלילי שבתות,

אמנם בודאי אם יעמדו עלינו אינשי דלא מעלי, להפר את מחשבתנו הטובה ולחסם את דרכנו בקודש, לא נסוג אחור מפניהם. ככל האפשר נדבר עמם רכות, נפייסם, נראה להם את ההכרח והטוב שבמטרתנו ומעשינו, ואם בכ"ז[13] לא יתפייסו, יהי להם אשר להם ואנחנו בשם ד', השלו' האמת והצדק והחיים, נזכיר.

בכלל זה נכנס ג"כ[14] הדבור העברי, כמובן אני משתדל שהכל יהי'[15] נלמד ונדבר בשפתנו במכוננו, ולא לבד משום שלא נהי'[16] לצחוק, כמו שהבליט כת"ר[17], אלא משום שאותה הנשמה הלאומית בעצמה, המכה גלים בלב כל טובי עמנו, היא מפעמת - ועוד ביתר שאת - בלבות בני-תורה טהורי-לב, שעל דגלם הננו שואפים להמנות, והיא מכרחת אותנו להחיות את שפתנו יחד עם תחית עמנו וארצנו. בכל זאת

איני יכול עדיין למלא את כל חפצי בזה, ביחוד בשעור הגפ"ת[18], שאומר המורה של עכשיו, שעם כל מה שהוא ת"ח[19] מובהק ומעמיק חשוב בהלכה, לא יוכל לבטא את הגיונותיו בשו"א[20] בלי עזרת הז'רגון, לדאבון לבבי, ואנכי איני חפץ בשו"א להונות את כת"ר ולא את שום אדם מהמתנדבים, ע"כ[21] הנני מודיעם שלעת עתה. נאמר השעור הגפת"י[22] בסיוע הז'רגון, אבל קוה אקוה שיוטב המצב גם בזה. וכבר הי'[23] לי זה הנסיון ב"תחכמני" פה, שבתחילה סרב המורה של הכת הגדולה לגפ"ת[24], שהוא ג"כ ת"ח מעמיק, מלקבוע את שעורו בעברית, מפני היראה שלא יכול לבטא את המובן כראוי, ביחוד בעניינים העמוקים, והנחתיו על הרגלו, אלא שלא חדלתי מלעורר שאנו צריכים לשאוף לתחיית השפה בחוג התורה כמו שהיא הולכת וחיה ב"ה בחוג החיים החילוניים, ועתה ע"פ[25] השפעה זו והשפעת החוג של שארי הלמודים כולם בקודש ובחול, ואפילו הגמרא הפשוטה, שהי'[26] הכל בתחילה כבר נלמד, ע"פ הפרוגרמה של תביעתי, בשפתנו, התחיל המורה הנ"ל[27] מעצמו ללמוד הכל עברית, וב"ה[28] הדבר הולך ומצליח, והתלמידים רואים סימן ברכה גם בעומקה של הלכה בשפה ברורה וחיה שלנו, לחדות לבבנו. ברוך שומר הברית והחסד לעמו, אשר זכנו לראות ככה בצמיחת קרן ישועתנו על אדמת קדשנו. וכן אקוה שיפותח הדבר גם בשיעור זה של הישיבה, ביחוד נקוה לפתוח זה כשיזדמנו לנו איזה תלמידים ספרדים, שזהו הכח היותר מכריח לדבר דוקא עברית. וב"ה שצרכי-החיים עצמם גם הם מניעים את כח תחיתנו הרוחנית לכל צדדיה. רק אנו צריכים להיות עמלים עם הצבור, לעבוד ולמשא באמונת לב.

הנני חותם בברכה ואה"ר[29], וברב תודה על כל ההשתתפות האהובה אשר יהגה לבבו הטהור לפעלנו, כנה"ר[30],

הק' אברהם יצחק ה"ק

לזרז את מזורז שכמותו שי'[31], להגדיל את העזרה בחומר ורוח לימים הבעל"ט[32], איני מוצא לנכון, כי יחושו של מוסדנו אל כל הכחות היותר טובים של עם ד' איננו פחות מיחושו אלי.

ידי"ע[33]

הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. הרה"ג - הרב הגאון
5. מוהר"ח - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות ח (כגון חיים / חנוך) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
8. שלו' - שלום
9. וכוח"ט - וכתיבה וחתימה טובה
10. ע"ד - על דבר
11. השלו' - השלום
12. וגו' - וגומר (וכן הלאה בפסוק)
13. בכ"ז - בכל זאת

14. ג"כ - גם כן
15. יהי' - יהיה
16. נהי' - נהיה
17. כת"ר - כבוד תורתו
18. הגפ"ת - הגליל פתח תקוה (או: גבול פתח תקוה)
19. ת"ח - תלמידי חכמים
20. בשו"א - בשום אופן
21. ע"כ - על כן
22. הגפת"י - הגאון פ... ת... י... - שם אדם
23. הי' - היה
24. לגפ"ת - לגליל פתח תקוה (או: גבול פתח תקוה)
25. ע"פ - על פי
26. שהי' - שהיה
27. הנ"ל - הנזכר לעיל
28. וב"ה - וברוך השם
29. ואה"ר - ואהבה רבה
30. כנה"ר - כנפשו הרמה
31. שי' - שיחיה
32. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
33. ידי"ע - ידידו עוז